

Vuistregels voor medicijngebruik

door: Martine E.C. van Eijk (arts-onderzoeker en medisch adviseur)
 laatste herziening: 2 mei 2011

De nummers tussen haakjes verwijzen naar de bronnen onderaan de tabel.
 De namen zijn over het algemeen stofnamen (omdat er meerdere handelsmerken kunnen zijn waaronder het middel geleverd wordt).

Aandoening	Kinderwens en zwangerschap	Borstvoeding	Bijzonderheden
Aambeien	Vette zalf met een beetje lidocaïne is veilig (1,3).	Vette zalf met een beetje lidocaïne is veilig (1,3).	
Acné	(Iso)tretoïne is NIET veilig. Noch de tabletten, noch de crème. (7) Benzoylperoxide kan wel (3).	Crème afhankelijk van de dosis.	De meeste crèmes worden in normale dosering zo weinig in het bloed opgenomen dat er zeer weinig tot niets in de moedermelk komt (5).
Allergieën / hooikoorts	Cromoglicinezuur is veilig (1,2).	Cromoglicinezuur is veilig (1,2).	De andere middelen geven mogelijk sedatie (sufheid) bij de vrucht of de pasgeborene. Geïnhaleerde preparaten komen slechts in beperkte mate bij het kind (5).
Anticonceptie en Morning After Pil (MAP)	Er zijn geen aanwijzingen voor een verhoogde kans op afwijkingen. (1).	Liever geen oestrogenen (beter is: minipil of spiraal). Bij de MAP is stoppen met borstvoeding een slechter alternatief dan de tijdelijke blootstelling aan hormonen. Als afkolven een alternatief is, kan dit overwogen worden.	De pil vermindert bij veel vrouwen de borstvoeding.

Aandoening	Kinderwens en zwangerschap	Borstvoeding	Bijzonderheden
Astma	<p>Sympaticomimetica zijn veilig (1).</p> <p>Cromoglicinezuur is veilig (1).</p> <p>Corticosteroiden kunnen effect op de vrucht hebben, maar de relevantie voor de mens is niet duidelijk (1) (en waarschijnlijk dosis-afhankelijk).</p>	<p>Van cromoglicinezuur mag aangenomen worden dat het veilig is (1).</p> <p>Van de overige middelen is onvoldoende bekend of het in de moedermelk overgaat. Maar men mag aannemen dat deze geen nadelig effect hebben op de baby (5).</p>	<p>Een zwaarwegend argument vóór borstvoeding is dat het voor baby's met een belaste familiegeschiedenis voor astma en allergieën juist heel belangrijk is om minimaal 6 maanden borstvoeding te krijgen. De frequentie en dosering van de medicatie zijn belangrijk.</p>
Borstontsteking en antibiotica	<p>Nitrofurantöine wordt veel gebruikt. Men neemt aan dat er geen schadelijke effecten zijn (1). Maar: bij voorkeur niet gebruiken in het derde trimester.</p> <p>Eerste keus: amoxicilline (3).</p>	<p>Bij borstontsteking die met antibiotica behandeld moet worden: flucloxacilline of amoxicilline.</p> <p>Tetracycline en Metronidazol kunnen gebruikt worden (6).</p> <p>Liever geen fluorchinolonen (2).</p> <p>Nitrofurantöine gaat over in de moedermelk (1).</p>	<p>Bij borstontsteking gewoon doorgaan met voeden. Dit bevordert de genezing en is onschadelijk voor het kind.</p>

Aandoening	Kinderwens en zwangerschap	Borstvoeding	Bijzonderheden
Depressie	<p>Bij kinderwens: overleg met de behandelend arts of er alternatieven voor de gebruikte antidepressiva zijn. Als er een therapie zonder medicijnen mogelijk is, moeten de antidepressiva worden afgebouwd.</p> <p>Amitriptylline wordt veel gebruikt en lijkt veilig (3). Niet beschadigend voor de vrucht, maar wel kans op ont-rekkingsverschijnsel bij de baby (1).</p> <p>De FDA heeft gemeld dat paroxetine (Seroxat®) schadelijk kan zijn voor de foetus, gedurende de eerste 3 maanden van de zwangerschap. Hierdoor zijn alle selectieve serotonine heropnameremmers (SSRI's) verdacht geworden.</p> <p>Over het effect van St Janskruid op de vrucht is weinig bekend (2).</p> <p>Lithium: bekend als vrucht-beschadigend (1,7) maar stoppen kan weer andere problemen geven. Maak als u zwanger wilt worden een afweging in overleg met de behandelend arts.</p>	<p>Moclobemide en Nortriptyline zouden in normale doseringen geen schade aanrichten (1).</p> <p>Amitriptyline en fluoxetine (Prozac®) gaan over in de moedermelk, enig effect op de baby kan niet worden uitgesloten (1). Veel ervaring, geen problemen gerapporteerd.</p> <p>De American Academy of Pediatrics schrijft dat fluoxetine (Prozac®) waarschijnlijk wel verenigbaar is met het geven van borstvoeding, net als fluvoxamine en paroxetine (2).</p> <p>Lithium: bespreek dit met de behandelend arts.</p>	<p>Er is veel tegenstrijdige literatuur over het gebruik van antidepressiva tijdens zwangerschap en borstvoeding. Het is onbekend welke invloed een niet behandelde depressie op de vrucht en het kind heeft. Het positieve effect van borstvoeding op de depressie moet ook in overweging genomen worden. Bij voorkeur niet abrupt stoppen met de medicatie, maar in overleg met de arts. Mogelijk helpen de sporen van medicatie in de borstvoeding de ontwenningverschijnselen bij zuigelingen verminderen (2).</p>
Epilepsie	<p>De schade van een insult (epileptische aanval) voor moeder en kind is groter dan de schade van de medicatie. Bovendien is er vaak geen keuze (2,4).</p>	<p>De voordelen van borstvoeding zijn waarschijnlijk groter dan de nadelen van een normale dosis valproïnezuur (2).</p>	<p>Een eventuele kinderwens bij voorkeur eerst bespreken met de behandelend arts.</p>

Aandoening	Kinderwens en zwangerschap	Borstvoeding	Bijzonderheden
Hoog cholesterol	Afhankelijk van de ernst en het soort hoog cholesterol: tijdelijk stoppen met de medicijnen of overgaan op andere medicijnen. Overleg dit met de behandelend arts.	Afhankelijk van de ernst en het soort hoog cholesterol: tijdelijk stoppen met de medicijnen of overgaan op andere medicijnen. Overleg dit met de behandelend arts.	Ook cholesterol-verlagende toevoegingen in industriële voedselproducten (zoals Becel Pro-Active) kunnen schadelijk zijn. Op de verpakking staat meestal: "Overleg met uw huisarts".
Huidaandoeningen en cortico-steroiden	Lokale therapie (crème of zalf) op kleine plekjes geeft bijna nooit problemen (2).	De meeste zalven die in normale doseringen gebruikt worden, komen nauwelijks in het bloed en dus ook niet in de moedermelk (5).	
Luizen	De luizenkam is het veiligst en het effectiefst (2). Tweede keus: Permetrine (1). Lindaan wordt afgeraden (7).	Permetrine en malathion zijn veilig. Lindaan wordt afgeraden (2,7).	Luizenkam plus netenkaam is het veiligst en het effectiefst (2).
Maagzuur	Calcium- en magnesium bevattende maagzuurbinders (bijvoorbeeld Rennie's of magnesiumoxide) hebben de voorkeur.	Calcium- en magnesium bevattende maagzuurbinders (bijvoorbeeld Rennie's of magnesiumoxide) hebben de voorkeur.	Aluminiumhoudende middelen worden afgeraden tijdens de zwangerschap en lactatie. Wees erop bedacht dat magnesiumoxide laxerend kan werken.
Migraine	Eerste keus: paracetamol. Ergotamine is niet geschikt voor gebruik tijdens de zwangerschap (1). De risico's van sumatriptan zijn onduidelijk, maar het middel lijkt veilig (1).	Paracetamol is veilig. Ergotamine is niet geschikt (1). Gebruik eventueel sumatriptan (1,5). Diclofenac en Ibuprofen zijn veilig (1).	
Misselijkheid en overgeven	Meclozine lijkt een veilige keus.	Eventueel ook cinnarizine.	

Aandoening	Kinderwens en zwangerschap	Borstvoeding	Bijzonderheden
Obstipatie / verstopping	Lactulose is veilig (3).	Lactulose is veilig (3).	
Ontstolling (bijv. bij trombose)	Heparine is veilig bij zwangerschap en zwanger worden (1), maar risico-vol rond de bevalling.	Heparine (1) geen bezwaar. Orale anticoagulantia waarschijnlijk ook niet (2).	
Pijn, algemeen	Paracetamol heeft de voorkeur (3,7). Liever geen andere pijnstillers.	Paracetamol en ibuprofen geen bezwaar (1,7). Maar gebruik ze wel met mate.	Gebruik géén aspirine rond de bevalling! Dus niet in de laatste maand (3).
Reisziekte (wagenziekte, luchtsiekte, etc.)	Van cinnarizine is onvoldoende bekend, maar er zijn tot nu toe geen stoornissen waargenomen (4,3,1).	Cinnarizine liever niet. Het komt in de moedermelk en kan effect op de baby hebben (4,1).	Bij incidenteel gebruik van middelen tegen reisziekte is er nauwelijks risico.
Schildklier-aandoeningen	Er is geen keus voor de moeder. Levothyroxine komt niet in de placenta of in de moedermelk (5).	De voordelen van borstvoeding zijn groter dan de mogelijke risico's van de medicatie. Liever PTU dan thyroxine (6).	De geneesmiddelen moeten de hoeveelheid schildklier-hormoon in het bloed juist normaal maken, zoals bij anderen (5). Een eventuele kinderwens bij voorkeur eerst bespreken met de behandelend arts.
Schimmelinfecties / spruw	Miconazol is veilig bij gebruik van zalf en crème (1). Liever geen oraal gebruik (pillen of gel).	Bij tepelspruw de zalf eventueel voor de voeding verwijderen en daarna weer aanbrengen.	De crème komt waarschijnlijk slechts zeer beperkt in het bloed en in de melk (5,7).
Slapeloosheid, nervositeit, kalmeringsmiddelen	Zo mogelijk afbouwen in overleg met uw arts (7).	Proberen af te bouwen (5). Deze middelen stapelen zich op in het kind.	Moeders die borstvoeding geven, vertonen minder stress, bezorgdheid, vermoeidheid en schuldgevoel, o.a. door de oxytocine (ook wel het 'knuffelhormoon' genoemd) (2). Medicatie is daardoor vaak niet nodig.

Aandoening	Kinderwens en zwangerschap	Borstvoeding	Bijzonderheden
Suikerziekte, diabetes die met of zonder insuline wordt behandeld.	Goede regeling van de bloedsuiker is belangrijk voor de baby (7). Overleg met de behandelend arts als u zwanger wilt worden.	Insuline kan geen kwaad. Wel even melden aan de behandelend arts dat u borstvoeding geeft.	Met suikerziekte (en de bijbehorende behandeling) kun je gewoon zwanger worden en borstvoeding geven.
Vaccinaties voor verre reizen	De meeste vaccins zijn veilig. Zeg wel tegen degene die u prikt, dat u zwanger bent of wilt worden.	Vaccinaties vormen geen bezwaar bij borstvoeding van een gezond kind.	De voor- en nadelen voor de moeder en de vrucht moeten per geval worden afgewogen.

Bronnen

- (1) Farmacotherapeutisch Kompas 2010, Zweedse classificatie
- (2) Pharmaceutisch Weekblad, special borstvoeding (5 mei 2000, jrg 135, nr 18).
- (3) informatie van de KNMP
- (4) Stichting DGV FTO module (= nascholingsmodule voor huisartsen en apothekers)
- (5) [Breastfeeding Pharmacology](#)
- (6) [Medicijnen en borstvoeding \(Jack Newman\)](#)
- (7) [OTIS Fact Sheets \(Organization of Teratology Information Specialists\)](#)

Auteursinformatie

Martine E.C. van Eijk is arts-onderzoeker en medisch adviseur. Ten tijde van de laatste herziening van deze tabel was zij werkzaam bij IVM, Instituut voor verantwoord medicijngebruik (voorheen DGV).

Bij twijfel: raadpleeg uw arts of uw apotheker

Ouders Online is uiterst zorgvuldig te werk gegaan bij het produceren van dit artikel. De auteur is gespecialiseerd in geneesmiddelenbeleid en heeft deze tekst besproken met diverse instanties, zoals de Lareb en het wetenschappelijk instituut van de KNMP. Maar zoals altijd: raadpleeg bij twijfel uw arts of uw apotheker (of beide). En vraag zo nodig een second opinion bij iemand anders, als uw twijfel niet meteen wordt weggenomen.